

RETRAT

33

RETRAT

33

33A ▽

OSCAR
MARTÍ
I BRUNA

(1917-2006)

RAÛL MAIGÍ CABISTANY

RETRAT N. 32

OSCAR MARTÍ I BRUNA (1917-2006) RAÜL MAIGÍ CABISTANY

◀ PRESENTACIÓ ▶

A Vilanova i la Geltrú sabem qui era l'Oscar Martí: melòman, — intèrpret, il·lusionista, cafeter de vella escola, fuster, sereno dels d'abans, i moltes coses més, però sobretot home de bé. I en aquesta última "dedicació", la d'home de bé, fou on més excel·lí l'Oscar. I no us cregueu que sigui cosa comuna i trivial deixar per a la posteritat un record com aquest, ben al contrari, són ben escassos, per desgràcia, els casos que al final d'una vida hom deixi en la memòria dels qui el van conèixer una imatge com aquesta: la d'home de bé. Títol- que, més enllà de tot pretensions honor terrenal, és el més difícil d'obtenir, i que els seus conciudadans li reconeixen. Una prova de la fiabilitat del que acabem de dir/diem seria aquesta: que per referir-nos a l'Oscar Martí i Bruna no cal recórrer al seu patronímic acompanyat dels seus cognoms, en tenim prou amb el seu senzill nom, l'Oscar. L'Oscar fou un home que s'ajustà al model del seu segle: treballador

culte, - honest i modest, però satisfet (i fins i tot orgullós) de pertànyer a la seva classe social, i també fidel a la seva identitat cultural, vilanoví, i per tant català.

Junt amb altres – companys seus, i en tingué molts, s'interessà activament per tot allò que el sorprenia i l'abellia: la música, abans que res. Després, potser, el costumari local. L'Oscar, ben segur que —per a causa d'algunes de les feines que exercí durant - anys, coneixia mil anècdotes sobre els vilanovins i les vilanovines, i les narrava amb una bonhomia que feia somriure per la seva delicadesa en referir-se als passatges més delicats dels seus protagonistes. Tertulià intrèpid, com a bon exemplar d'home del segle XX, compartí llargues estones amb els joves que començaven a treure el cap del llarg i gris període franquista, als quals mostrà una ciutat popular que anava més enllà de la coquineria del "vilanovisme" oficial residual.

Sobre aquestes qüestions, i altres, l'autor del retrat que teniu a les mans, en fa una rellevant exposició. No cal dir que l'Ajuntament de la ciutat està prou satisfet de poder presentar aquest treball sobre l'Oscar Martí i Bruna, i ho fa en homenatge al mateix Oscar, i també a altres homes i dones que, com ell, han ajudat a conservar la memòria, la llengua i el costumari popular de la ciutat.

JOAN IGNASI ELENA I GARCIA
Alcalde de Vilanova i la Geltrú

◀ En dos mots ▶

Oscar Martí, "Baró de Polifàcies". Un vilanoví senzill i humil, de cor gran i esperit viu, que va adoptar aquest sobrenom artístic quan feia jocs de mans, especialment per l'ampli ventall d'activitats professionals i lúdiques que va desenvolupar al llarg de la seva vida. Fuster, músic, sereno, cobrador d'arbitris, cafeter, sabater, rellotger, esmolet, actor, il·lusionista, esperantista... La polivalència i la dedicació el van convertir en un tot terreny que sempre va posar l'ànima en tot allò que va viure. L'Oscar -es pronuncia agut (Oscár[t])- , mai va dir que no a res, no se li van conèixer enemics, es va estimar la seva Vilanova i la seva gent amb honestedat transparent, i d'això en va fer bandera fins als últims dies, amb un humor i una vitalitat encomiables. Per tot això i molt més té sentit aquest *Retrat*, perquè la vida de l'Oscar és el mirall d'una Vilanova que s'apaga, és la memòria d'un poble que s'ha fet gran massa de pressa i que, si vol preservar la seva identitat, no pot perdre els referents que la van construir amb tenacitat. Des del Carnaval i les notes d'"El Turuta" fins al seu activisme associatiu, passant per les notes dels múltiples instruments que va fer sonar, i sense oblidar la seva petjada brillant com a espina dorsal de la Banda Puig, el mestre Oscar ha estat protagonista d'una biografia marcada per la coherència i el sentit comú, per l'entrega als ideals avui tan escassos de la constància i la humilitat, per la fe en el treball i la militància en la família i l'amistat. El seu nom segurament no apareixerà a les enciclopèdies d'història, com sí que passa amb altres vilanovins que hem considerat il·lustres, però el seu llegat (i el de molts altres que restaran en l'anonimat) és absolutament imprescindible per entendre les petites coses que fan que aquest món funcioni. Els Oscars Martí són els fonaments que han sustentat les grans històries i els grans titulars. Vet aquí una lliçó de lletra petita, elaborada a partir de diverses converses mantingudes amb ell en els últims mesos del seu caminar, i amanida amb les observacions d'alguns amics que el van conèixer de prop.

◀ El fuster ▶

L'Oscar Martí i Bruna va néixer al carrer Llanza de Vilanova i la Geltrú, a les cinc del matí del 5 de setembre de 1917. Era el tercer fill de Daniel Martí i Marcé i Àngela Bruna i Vidal. Segons especifica amb el seu humor murri característic a les seves memòries inacabades, "els pares tenien dos nois (l'Abelard i el Daniel) i buscaven una nena... o potser va ser una relliscada". Quan ell va néixer, la seva mare tenia molta llet, i va fer de dida d'alguns infants del poble, que van ser els seus germans de llet. "Un era l'Antoni Jané, del forner Guitarra, i també la Maria Romagosa; el seu pare, el Rosendo, feia carros." El petit Oscar freqüentava el taller d'aquest últim, on anava a jugar a les tardes en sortir d'escola, i recorda que va ser allà on va començar a gestar-se la seva vocació de fuster. Hàbil de mena en els treballs manuals, ja de ben petit es fabricava joguines com pistoles o sabres amb els retalls de les fustes que el Rosendo llençava, i l'ajudava a serrar i muntar rodes. "Vaig agafar-li carinyo, a la fusta", deia. I així va ser que en arribar als catorze anys no va tenir dubtes quan el pare li va fer la pregunta de com es volia

guanyar la vida. Volia ser fuster! "El meu pare tenia un amic de l'escola, un tal Prats, que era fuster i treballava a la plaça Llarga. Aquell home era un mestre de la fusteria. El meu pare m'hi va portar perquè m'ensenyés, i ell ho va acceptar amb la condició que no cobraria, només m'hi estaria com a aprenent. Ara encara hi ha el nét. Tots són Cisco Prats." L'Oscar Martí parlava amb reverència del vell Prats, un mentor que va marcar la seva adolescència, en la seva primera experiència laboral, i del qual va aprendre moltíssim, i no només de l'art de la fusta. Eren els primers anys 30 i el fuster Prats va empènyer l'Oscar Martí a anar a l'escola d'arts i oficis, on podria completar la seva formació aprenent coses que ell no li podia ensenyar. Allà estudiaria aritmètica, geometria, dibuix lineal i taller.

A la fusteria, els dissabtes cadascú es netejava el seu banc i l'aprenent preparava les coses per diumenge anar a escombrar i netejar. "El Prats era l'únic fuster d'idees avançades a Vilanova. Mentre que tots els altres fusters els diumenges havien d'anar a les dotze del migdia a cobrar, en canvi el Prats ja pagava el dissabte". Aquell dia el jove bordegàs va anar al taller sabent que el pacte era que no havia de cobrar. El cap cridava els treballadors un per un, mentre l'Oscar Martí s'ho mirava de lluny. La seva sorpresa va ser majúscula quan el va cridar a ell també. Amb la veu tremolosa li va dir: "Senyor, que el pare em va dir que no havia de cobrar." I ell, amagant un somriure, li va contestar: "No cobres, noi, això és perquè vagis al cinema." A la mà li va caure una moneda de dues pessetes de plata, el seu primer sou, "tu creus, quina il·lusió!" La va agafar fort i se'n va anar corrent cap a casa per donar-la a la seva mare, que era la que administrava la casa.

Les lliçons del vell Prats van calar fort en el jove Oscar, que va tenir un altre referent en el senyor Font, el mestre que millor el va ensenyar perquè es va adaptar a les necessitats del seu alumne. De més petit havia fet els pàrvuls amb les religioses de la Immaculada Concepció, i després havia anat amb el senyor Enric Colet, al carrer de Cabanyes, 12, un indret on assegurava que no hi va aprendre gaire. "Cada dia a l'hora de plegar ens feien resar el parenostre, l'avemaria, i el "Santo Dios", tot en castellà, perquè el català estava prohibit." Era durant la dictadura de Primo de Rivera. "Un dia hi vaig portar un llibre de poesies que es deia *Lo Trovador Català*; el mestre me'l va prendre i va dir al meu pare que anés amb compte perquè si venia un inspector li podien tancar el col·legi." El nou sistema del senyor Francesc Font ja li va agradar més. Segurament per la facilitat innata per a la música, el jove era un alumne destre amb les matemàtiques, "perquè són com la música", tot i que la gramàtica li costava més; ara bé, la timidesa i potser la inseguretat l'acovardien, de manera que amb el senyor Font va demanar de no examinar-se, perquè no ho havia fet mai. "Ell de seguida ho va captar i a mi se'm va eixamplar el cor." Quan arribava el dia fatídic de les proves, el professor ja es cuidava prou d'examinar-lo, però ho feia fent-lo sortir a la pissarra a resoldre exercicis, i el jove Oscar assolía els objectius sense adonar-se'n, atès que no havia de passar el mal tràngol. Mirant enrere, i amb llàgrimes als ulls, assenyalava: "M'emociono de pensar-ho. Aquell home es preocupava perquè ho entenguessis i ho sabia fer bé." I, tot seguit, afegia: "Jo sóc molt sentimental, encara que no ho sembli. Faig molta conya però sóc molt sentimental."

Més tard va compaginar la feina de fuster amb els estudis d'arts i oficis a l'Escola Industrial, a banda dels estudis de solfeig a l'Ateneu i l'atletisme al camp de

l'Associació d'Alumnes Obrers, un esport que combinava amb el patinatge.

La passió per la fusteria era total en la primera joventut de l'Oscar Martí. Tocaven les sis de la tarda i li sabia greu haver de plegar. I aquella esdevenia l'hora d'aprendre: el jove alumne es plantejava com resoldre qüestions tècniques, i en Prats l'ajudava. Mai el deixava utilitzar una màquina si abans no sabia fer tot el procés a mà, de manera que quan sortís d'allà estigués ben preparat per afrontar l'ofici. Els anys van passar, i l'Oscar va anar fent de fuster, millorant les seves habilitats a cal Prats, però mai va arribar a tenir una fusteria pròpia.

El cinema al Diana o els balls del Coro eren les principals activitats d'oci de la generació de l'Oscar. Amb l'amic Ponts va passar la nit de Cap d'Any de 1935 a 1936, que resultaria cabdal per al seu futur sentimental. Van anar a veure una funció que es titulava *Mar i Cel*, un drama en el qual, paradoxalment, van riure molt per la vehemència de la interpretació. Aquella nit van conèixer dues noies, la Rosita Font i la Remei Jansà. L'Oscar de seguida va connectar amb la Remei, van començar a veure's sovint per passejar i xerrar, i aviat es van començar a parlar de tu (signe inequívoc de confiança), fins que un dia es va atrevir a demanar-ne la mà al pare d'ella. L'Oscar ho va escriure així a les seves memòries: "A casa seva em van rebre molt bé. El futur sogre em va dir que la Remei era molt jove (tenia 15 anys) però com que tenia bones referències dels meu pares i de mi, i sabia que ens veuríem igual encara que em digués que no, em va dir: 'Aquí tens una casa per al que sigui.' Tant la Remei com jo ens vàrem agafar les mans i les vàrem apretar ben fort."

Llavors va irrompre la guerra, i tot se'n va anar en orris. Les fusteries van tancar i es van convertir més tard en cooperatives. L'Oscar va viure de prop la crema d'esglésies en l'esclat de la guerra civil, i va lamentar que el foc devorés algunes figures de sants i creus que ell mateix havia treballat amb esforç com a fuster a cal Prats. Les bigues de fusta de l'església de Sant Antoni (un cop desmuntada la teulada) les duïen a la col·lectivitat de fusters de ca l'Escoda, cosa que permetia encara als fusters poder treballar, però quan les bigues es van acabar es va aturar l'enderroc i no van poder fer res més.

◀ La guerra ▶

Com tants altres de la seva generació, l'Oscar Martí va patir en la pròpia carn la duresa del conflicte bèl·lic. El van cridar a l'Ajuntament a mitjan agost de 1937 i unes setmanes més tard ho deixava tot per pujar en un tren cap al front d'Aragó per defensar la causa dels republicans. Va anar a parar a la 137 Brigada Mixta.

Fer el soldat dóna per a mil històries, des de la vegada que va menjar gat de la gana que passaven, fins a la nit que se li va disparar el fusell rus en una guàrdia i li va foradar la mà. Al vedat de Zuera (Saragossa), després de setmanes malvivint a les trinxeres, un matí els seus superiors el van cridar i van demanar-li que tornés l'arma i la munició. Es va quedar blanc per la humiliació: allò significava desarmar-lo! Ell no entenia res, però la por es va convertir en joia quan li van dir que el traslladaven a la fusteria! Va ser gràcies a la intercessió d'un cosí seu, que era sergent. Res no l'hauria fet més feliç en plena guerra. Al taller, on reparaven

vehicles i s'encarregaven del subministrament de material per a maniobres, hi va viure prou bé, ben acollit per la família que hi vivia i ben menjat, que ja és molt en temps de guerra. Una de les anècdotes que explica a les seves memòries -en el

capítol que encapçala amb el significatiu títol de "La maleïda Guerra Civil"- és d'una vegada que va haver de construir un taüt per a un company de transmissions que va morir per una bala perduda rebotada que se li va incrustar al clatell. El comandant li va comentar a l'Oscar que el difunt era més o menys com ell d'alt, i l'Oscar es va posar a dins del taüt quan el va tenir muntat per comprovar-ne la mida. En veure'l, el comandant es va escandalitzar.

A Bellcaire d'Urgell va experimentar un dels episodis més desagradables de la seva vida. Era l'1 d'abril de 1938. En un bombardeig va esclatar un artefacte a la casa on ell es trobava i va quedar sepultat per la runa, tot i que va poder ser rescatat pels seus companys. Els records d'aquell episodi eren borrosos, però ben nítida l'angoixa que va passar: "Recordo que el tronc d'una alzina em va salvar, perquè aguantava el pes. Em vaig empassar molta pols." Des d'aleshores no havia pogut evitar una sensació horrible quan a la televisió emetien algun tipus d'ensorrament.

El periodista Xavier Garcia i Pujades recollia en la sèrie "Vilanovins amb llustre o sense" (que va publicar el setmanari *L'Hora del Garraf* entre 1998 i 2001 i es va convertir en un llibre), un article dedicat a l'Oscar Martí, en què també rememora les vicissituds del conflicte bèl·lic: "Al final de la guerra, com tants, amb 22 anys, passà la frontera: primer Marsella, en un vaixell-hospital, després els camps d'Argelers i d'Agde, el camp de treball de Briançon (Alps), eixamplant carreteres, i l'agost de 1939, de Figueres a Reus, per tornar a Vilanova, on ja sabia el que s'havia de trobar..."

L'any 1943 es va llicenciar, després de fer en total set anys de servei militar a diferents destinacions com Galícia, Múrcia i Castelló.

◀ La postguerra i l'amor ▶

En acabar la guerra, l'Oscar Martí torna a una Vilanova grisa i esquarтерada. L'amor, però, va poder més, i la postguerra va ser l'escenari del seu enllaç amb la Remei. L'amor, i l'humor! Van programar la boda inicialment per al 28 de desembre, dia dels Innocents, el mateix dia que es casava també la germana de la núvia, però una greu malaltia de la Remei va provocar l'inevitable ajornament de la cerimònia. Es van casar finalment el 24 de maig de 1946 a l'església dels Josepets, atès que la de Sant Antoni encara no estava operativa a causa de la destrucció de la guerra. Dos anys més tard, el 18 de setembre de 1948, naixia l'Olga, la primera filla del matrimoni.

En el context de pobresa material dels anys següents a la guerra civil, l'Oscar havia trucat de nou a la porta d'en Prats, però no hi havia feina. Tot i així, l'home se'n compadeix i li fa fer tasques de neteja i de manteniment al magatzem. Era època de penúries i una gran part de la població va patir en la pròpia carn el desgast i la brutal ressaca de les armes. L'Oscar va tenir la sort de contactar amb un altre fuster i va aconseguir una feina a Sitges, que tenia l'agreujant del desplaçament

diari. Com que no hi havia diners, al principi un amic li va deixar una bicicleta, però després no li va quedar més remei que optar per un mitjà de transport que coneixia bé: els patins. "Jo era patinador, jugàvem a l'hoquei antic, amb disc, que si t'enganxava quedaves escalivat." Cada matí prenia una motxilla amb una mica de pa, un grapat de cigrons i un tall de cansalada, i se n'anava cap a cal Ferret, a Sitges... patinant! En aquestes anades i vingudes sitgetanes, sovint, algun camió afluixava la marxa i li permetia agafar-s'hi al darrere per deixar-se arrossegar, fet

que alleugeria l'esforç de la pujada des del torrent de Sitges. Els dies de pluja, agafava el tren juntament amb els altres companys de Vilanova, un autèntic luxe que requeria picaresca: "Un comprava un bitllet i pujàvem tots allà; el que havia comprat el bitllet sortia corrent fins on era el revisor i quan arribava on érem nosaltres ja havíem arribat a Sitges i així ens ho estalviàvem."

L'època a Sitges va ser curta. En aquells difícils anys 40 va rebre l'oferta d'anar a treballar als tallers de la Renfe, on també va entrar per fer de fuster en la reparació de vagons. L'ambient i el tipus de feina, però, no el van convèncer, a ell que sempre havia estat tan detallista i polít, i després la divisió de categories a l'empresa el sotmetia a una incòmoda segona fila. Va ser aleshores que va coincidir que el vell Prats va obtenir un encàrrec en la construcció de xalets, al qual l'Oscar Martí es va apuntar sense pensar-s'ho. Va demanar excedència a la companyia ferroviària i va tornar a treballar a cal Prats, fins a la mort del seu mestre. La desaparició del vell Prats va ser un moment difícil. El fill, que portava l'administració del negoci, volia tancar, però l'Oscar el va convèncer de no deixar-s'ho perdre. "Aquella era la millor fusteria de Vilanova i tenia els millors clients", assegurava l'Oscar. Va ser una aposta forta. La fidelitat al desaparegut mestre el va abocar a posar tot l'esforç per mantenir la clientela i el bon fer del negoci. No va anar malament, atès que poc temps després van rebre un encàrrec d'alçada: la reforma de l'Ajuntament de Vilanova impulsada per l'alcalde Antoni Ferrer Pi. "L'arquitecte Miró em tenia afecte i m'ho va dir." Hi van treballar durant nou mesos: el saló de sessions, el de comissions, el d'alcaldia,... I un secret: "Al saló de comissions si piques a la paret pots comprovar que allò és uralita amb imitació de fusta de roure; jo moltes vegades he fet la prova i et diuen: 'quina fusta més maca!'".

< El sereno i el sabater >

La feina continuada a l'Ajuntament el va fer coincidir sovint amb un amic que tocava la bateria a la Imperial Jazz (grup musical del qual va ser fundador), i que treballava de guàrdia municipal. "Facundu -li deia al company-, creus que jo serviria per fer de municipal?" "Si no ho ets és perquè no vols", li feia l'altre. En aquella època els guàrdies cobraven 164 pessetes a la setmana. Aquelles trobades el van animar a qüestionar-se la possibilitat de canviar de feina. Animat, se'n va anar a trobar el regidor municipal encarregat del tema, el Joan Orriols, però aquest va llençar una galleda d'aigua freda sobre l'Oscar Martí en dir-li que no servia per exercir aquesta professió. Era la primera vegada que li deien que no servia per fer alguna cosa! "Per ser guàrdia s'ha de ser foraster i tenir malla llet", va ser la sentència. D'aquesta negativa, però, en va sorgir una altra oferta: l'Ajuntament convocava una plaça de sereno, i aquesta el regidor Orriols sí que la veia més apropiada per al perfil de l'Oscar Martí, que va quedar més que satisfet, atès que

el seu avi i el seu oncle ja havien fet de sereno, un ofici, doncs, que no li resultava del tot estrany. De petit, recordava haver acompanyat el seu tiet fent la ronda pels carrers anant per les cases a encendre els llums de gas i a cobrar els diumenges.

Va començar a treballar de sereno el 1951, i s'hi va estar deu anys. L'ofici com a tal es va acabar el 1966. L'Oscar, però, mai va fer una sola cosa alhora, i en aquests primers 50 va fer també de sabater, una feina que va aprendre del seu pare, i que ell va assumir quan aquest va morir. En Daniel Martí treballava a la fàbrica Pirelli, al departament que s'encarregava del calçat, però el van fer fora després de la guerra per les seves afinitats polítiques contràries al règim feixista. El seu fill Oscar va assumir la feina temporalment.

Com a sereno, l'Oscar Martí, que tenia plaça de suplent, parlava sempre amb satisfacció d'una feina ja desapareguda i difícil d'entendre en l'actualitat. Li assignaven un barri i executava tasques avui insòlites: cada nit tenia una llista de 60 persones que treballaven a les fàbriques, a les quals anava a despertar casa per casa entre les quatre i les cinc de la matinada. Ell era el *despertador*. També, per exemple, si hi havia un malalt que estava sol, ell s'encarregava d'anar-lo a veure i donar-li la medicació quan li tocava, o bé anar a cal carreter per deixar el cavall dins la quadra i donar- menjar al cavall i a les gallines. Tot i ser una feina municipal, de l'Ajuntament cobrava molt poc, i el sou es completava amb els diners que rebia de les diferents feinetes que feia per als veïns. Conegut per ser un gran bromista, l'Oscar Martí també va ser víctima d'alguna broma mentre exercia de guàrdia nocturn. Miquel Altadill, estudiós de la història local que ha publicat diversos llibres d'anècdotes de Vilanova, relata una nit en què l'Oscar, acompanyat d'en Josep Anton Serra "Lalo", van haver de córrer a buscar la llevadora per assistir un part. La llevadora vivia a la plaça de la Vila i allà vinga a cridar-la. Era gairebé la mitjanit i la dona que no baixava. Quan finalment va contestar ja tocaven les dotze i el Lalo li fa: "No cal que baixi senyora Teresina, que el Jesuset ja és nat." L'Oscar es va quedar amb un pam de nas. Era la nit de Nadal.

Un problema de salut va obligar l'Oscar a deixar de treballar de nit. "Vaig tenir allò que els andalusos en diuen *ver a la virgen*." En les passejades nocturnes per la Geltrú havia vist rates *reals*. Però va començar a veure ombres estranyes que li passaven per davant (que no eren rates) al carrer, i un dia va tenir una mena d'atac prop del Teatre Principal. El metge li va dir que no descansava prou i que havia de deixar la nit. Anava a dormir a les sis del matí i a la una ja es despertava, però el soroll del carrer no el permetia reposar. Això, afegit a un problema de cor, el va abocar a posar fi a l'etapa de guàrdia nocturn. Va començar a treballar en horari diürn, gràcies a la col·laboració, entre altres, d'en Josep Anton Serra.

◀ Cafeter, il·lusionista, humorista ▶

A meitat dels anys 50, l'Oscar Martí obre una altra etapa de la seva vida com a responsable del cafè del Círcol Catòlic, una feina que va compaginar un temps amb la de sereno i també amb la nova dedicació a l'Ajuntament. En aquell temps, el Catòlic era l'autèntic centre neuràlgic de relació, tertúlia, esbarjo i joc per a una

bona part de vilanovins de l'època. S'hi organitzaven campionats de billar, de tennis de taula, d'escacs, representacions teatrals, festes... La bonhomia del cafeter, el seu humor i les seves bromes, van convertir el local en un espai agradable i familiar, on treballava també la seva esposa Remei. De fet, no només hi treballaven sinó que hi vivien, el matrimoni, la petita Olga i els avis. Van deixar temporalment el pis del carrer Jardí i van adequar un habitatge a sobre del Círcol Catòlic, que era on s'hi passaven, de fet, tot el dia. L'Oscar no només era el cafeter sinó que participava i ajudava en tots els saraus que s'hi muntaven, que no eren pocs.

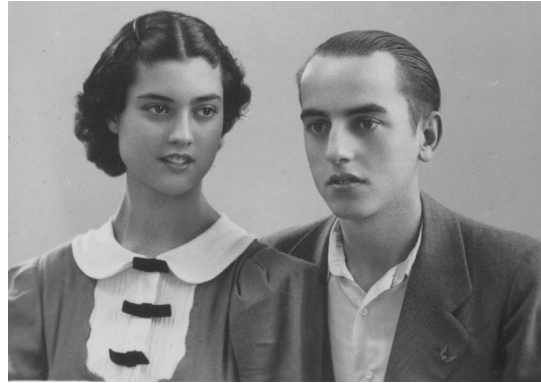
Un dels habituals del cafè era Miquel Altadill: "En aquella època jo estudiava a l'Escola Industrial i quan teníem una estona per fer un parèntesi anàvem allà a jugar, a xerrar, a passar l'estona. Amb l'Oscar Martí parlàvem molt de futbol perquè jo aleshores jugava al Vilanova, eren els anys 60 o 61. Al Catòlic hi passava més hores que a casa meva. Era com el centre de joventut, un lloc ideal a la Vilanova dels 20.000 habitants; el Catòlic i la Bolera no els canviava per res. Amb en Domènech i en Cuatrecasas hi fèiem jocs de mans."

I és que l'il·lusionisme va ser una altra de les grans passions de l'Oscar Martí. Amb aquesta colla es van apuntar al Círculo Español de Artes Mágicas (CEDAM), amb seu a Barcelona, i al Catòlic aprenien nous jocs de mans. Organitzaven festivals de màgia molt concorreguts al mateix Catòlic i al Roxy, amb la participació de cantants, malabaristes... Un dels números memorables era el de la ratlla magnètica, que consistia en el següent: pintaven una línia a terra i hi deixaven diversos objectes; l'Oscar, amb els ulls tapats amb cotons (no ben bé del tot, vet aquí el truc), resseguia la línia i anava endevinant els objectes. "El joc més maco que he fet va ser un de cartes, amb tres cartes enormes de dos metres d'alçada. Surto a l'escenari i les cartes estan en un racó, i després les col·locava formant un triangle, feia una mica de *cuentu*, queien a terra... i d'allà en sortia una ballarina clàssica, que feia un petit ball. Tothom va aplaudir!", recordava l'Oscar. Com a cafeter del Catòlic es va fer popular pel seu agut i encomanadís sentit de l'humor. Ell era el primer a aportar ambient al local i, de vegades, feia jocs de mans quan tornava el canvi. Es va guanyar la simpatia de tothom amb els seus acudits. De fet, més endavant, tenia per costum participar en aquelles trobades que es feien a la Rambla per Festa Major, en què la gent s'aplegava per sentir i explicar acudits, on despuntaven el Miquel González i el mateix Oscar.

Va ser en aquells anys d'il·lusió i il·lusionisme quan l'Oscar Martí va rebre l'apel·latiu de "Baró de Polifàcies", una broma que feia referència a la seva polivalència laboral. "Era la veritat que sabia fer de tot. Ara miro enrere i penso: jo vaig fer això?", s'havia preguntat en més d'una ocasió. "Era l'ànima d'aquells festivals i la prova és que tot plegat es va acabar quan va deixar el bar del Catòlic", recorda Altadill. I és que, com acaba passant sempre, la vida té cicles i anys més tard, en paraules de l'Oscar, "van canviar la junta, van canviar les coses i es van comportar al contrari dels catòlics; em van dir que s'hi jugava massa, quan jo sempre estava al cas per aturar-ho quan calia, i sempre tenia el cafè ple." La fi de l'aventura del Catòlic coincideix amb altres episodis importants com el naixement de la seva segona filla, la Núria, el 14 d'octubre de 1963, i el trasllat a la nova casa al carrer de Cabanyes.

Retrat d'infantesa de l'Oscar

La Remei i l'Oscar l'any 1937

L'Oscar, a l'esquerra, quan treballava de sereno

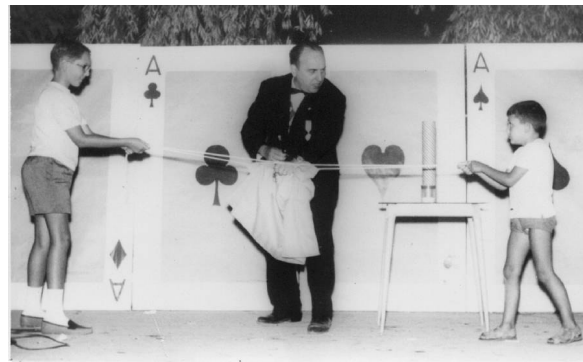
A la barra del cafè del Catòlic

L'any 1960, al Catòlic, en una representació teatral

L'Oscar fent jocs de mans en un casament.

Un número de màgia en un festival al Roxy l'agost de 1962

L'alcalde Josep Piqué li entrega el premi a la interpretació masculina de cinema amateur de l'any 1978

Amb el vestit de la Banda Puig, en el concert d'inauguració del teatre de L'Estaquirot, el 28 de març de 1981

La Banda Puig en els Tres Tombs de 1982

La Banda Puig en el Carnaval de 1981

Dirigint la Banda Puig, en un concert de Santa Cecília a la plaça de la Vila el 27 de novembre de 1983

Dirigint el Club Sant Jordi de Vilanova, en la primera trobada de corals dels Clubs Sant Jordi de Catalunya, el 24 d'octubre de 1990

◀ Rellotger i esmolet ▶

En aquesta fase, va tenir la idea de treballar de rellotger i es va posar a estudiar per correspondència. El dia que havia d'anar a buscar el diploma a Barcelona s'ho va repensar: li demanaven 700 pessetes, que representava aleshores un mes i mig de sou, i des d'aquell dia es va autoanomenar "rellotger sense títol". Meticulós com era, la de rellotger era per a ell una dedicació totalment artesana: desmuntava els rellotges, netejava les peces, les tornava a muntar, tot a mà... El negoci funcionava, gràcies sobretot al boca a boca, però li suposava a l'Oscar un gran desgast, treballava fins a altes hores de la matinada, a banda d'adquirir un important sobrepès a causa del treball sedentari, res a veure amb el dinamisme anterior. "Em vaig fer un fart de demanar perdó!" En el seu argot, "demanar perdó" equivalia a pentinar rajola per rajola del terra, agenollat, buscant una peça minúscula que li havia caigut. El taller el tenia en una habitació de casa, al carrer de Cabanyes, i l'Olga Martí, la seva filla gran, recorda que tota la família havia contribuït en això de "demanar perdó".

Va desenvolupar moltes altres feines al llarg de la seva vida laboral. En l'època de sabater ja havia fet una bona clientela gràcies a la seva manera polida i perfeccionista de treballar. Fins i tot va intentar muntar un quiosc a la Rambla i fer d'enllustrador, però la seva dona el va fer desistir d'aquesta opció perquè era una tasca molt mal vista socialment.

En l'última etapa laboral va tornar a la fusteria, i va treballar deu anys a l'empresa Robbins. Després va tornar a l'Ajuntament, on als matins desenvolupava la tasca administrativa de cobrador d'arbitris, mentre que a les tardes feia d'esmolet, que va ser el seu últim ofici: va muntar el taller al mateix carrer de Cabanyes, on esmolava les eines dels fusters, de la Pirelli i d'altres fàbriques de la ciutat. Àngel Olivé, amb el qual va coincidir en altres àmbits com l'Orfeó o el Catòlic, recorda l'època al taller de la Renfe, quan ell n'era el director. "Nosaltres havíem d'esmolat les cintes de les serres mecàniques, i li encomanàvem a ell, venia a recollir les serres, les esmolava i les tornava. Eren encàrrecs que li fèiem", apunta.

Va ser l'última època laboral, quan el cos ja no responia amb la mateixa intensitat i no es podia acotar. Va optar per aquesta feina perquè a Vilanova no la feia ningú i calia anar a Barcelona. Com sempre, ell ho feia a mà, en la línia de la resta de treballs que va desenvolupar. "A mi sempre m'ha agradat explicar el perquè de les coses", cosa que va demostrar amb una capacitat innata per aprendre de forma autodidacta. A la llarga llista d'oficis del "Baró de Polifàcies" cal afegir-hi, almenys en la categoria amateur, altres activitats que va desenvolupar puntualment, com ara actor de teatre i de cinema, i també radioafccionat.

◀ El músic ▶

Tot i que l'Oscar considerava que el seu principal ofici havia estat el de fuster, la música li va bategar ben endins des de petit. De fet, es diu que a la primera meitat

del segle XX tots els fusters de Vilanova eren músics, mentre que a Sitges els músics eren els paletes. I ha estat el musical el camp que li va donar major projecció social, atès que va participar en multitud de manifestacions musicals a

Vilanova. L'Oscar va dedicar moltes hores a l'estudi de la música, però no va ser ben bé el que es diu un músic d'acadèmia, sinó que es va forjar sobretot a base d'autoaprenentatge, amb un estil personal i un do natural que li va permetre enfrontar-se a multitud d'instruments i repertoris. La referència més pròxima a la família -a banda del seu pare, un gran aficionat a l'òpera i la sarsuela- era el seu germà Daniel, que va formar una orquestra amb una colla de la Grècia Grogga. En aquella època de joventut, tenia un faristol que ell mateix va fabricar-se a la fusteria. Era de doble cara, de manera que els dos germans podien assajar simultàniament encarats, amb les partitures subjectades l'un davant de l'altre. "Ell tocava el clarinet i el saxo, i jo la trompeta. Estàvem l'un davant de l'altre, estudiant a l'habitació dels pares, i és curiós perquè fotíem una serenata però no ens sentíem entre nosaltres de tant concentrats que estàvem." L'Oscar Martí estudiava música ja abans de la guerra. Amb deu anys, el 1927, va entrar a l'Ateneu Vilanoví, institució que va passar per tres seus diferents mentre ell hi va ser i, abans de l'esclat de la guerra, hi feia solfeig, excursionisme, escacs, fotografia, gimnàs, i esperanto, i tenia el càrrec de tresorer. Va tenir diversos professors en la seva formació musical, entre els quals sobresurt el mestre Francesc Montserrat, juntament amb altres com Miquel Ballester o Josep Rovira. Amb 88 anys, en les entrevistes en què es va confeccionar aquest *Retrat*, encara era capaç de taral·lejar de memòria les notes de peces que havia cantat o tocat de jove.

El seu do innat per la música es va manifestar des del principi per la facilitat de tocar diferents instruments. Va començar amb la trompeta, que va tocar amb el mestre Montserrat en diferents grups, i també en formacions com l'orquestra Montecarlo i la Imperial Jazz, una banda que va formar amb un grup d'amics a principi dels anys 40. Abans venia ja de l'experiència musical durant el servei militar, on la seva traça amb la corneta li va permetre guanyar-se la categoria de caporal. Després va ser el trombó, quan a la Secció Folklorica, a redós del Coro, es va engegar la cobla La Principal del Penedès, que va fer el seu debut el dilluns de Pasqua de 1946, a Solers. També la bateria, instrument que va tocar en substitució d'un company a l'orquestra Prindes (que era la versió de grup de ball de la pròpia Principal del Penedès), i una llarga llista que inclou les timbales, la trompa, la corneta, la pandereta, la gralla de claus, el fiscorn, el bombardí, la guitarra... Un instrumentista ben versàtil. "He tocat tants instruments perquè mai he sabut dir que no. No és que tingués facilitat, sinó les ganes de fer les coses. Les faig sense cap interès, i com més bé millor, per això m'han donat premis."

Amb el mestre Montserrat va viure una anècdota que exemplifica la seva qualitat. El professor va citar el seu deixeble un dissabte i li va ensenyar una tuba que tenia a casa seva. L'Oscar no havia tocat mai aquest instrument. Espantat, li diu: "Però, mestre, que no veu que aquesta *boquilla* tan grossa sembla un orinal?" Ell no l'escolta i el cita l'endemà diumenge a la processó de Rams a la parròquia de Mar, quan tocaven amb la Banda d'Educación y Descanso. "Allà on no arribis amb octava alta, fas la baixa, i al revés." L'Oscar va passar la resta del dia provant l'embocadura, assajant a contra corrent. "L'endemà va sortir bé. El mestre em va

posar la mà a l'espatlla i em va dir que ja sabia que ho aconseguiria." Més tard, l'Oscar va continuar tocant aquella tuba, i feia moltes actuacions perquè era l'únic de la comarca que la sabia tocar, i rebia molts elogis, però ell sempre treia ferro a l'assumpte. Si sonava bé, no era perquè ell estudiés molt sinó perquè l'instrument era bo: "Era de quatre cilindres, i podies fer una octava més avall", de manera que podia fer notes molt greus.

L'especialista musical Xavier Orriols veu l'Oscar Martí com un dels últims integrants d'una generació de músics. "Va enganxar la fi d'un període que venia del segle XIX, del músic d'ateneu, amb formació d'instrument clàssic, i ell va viure la desaparició d'aquest món i la revolució posterior que va arribar amb els Beatles i el fenomen del rock", reflexiona.

Les aventures musicals de l'Oscar Martí han estat múltiples i sempre vinculades a Vilanova. Un dels llocs on ha deixat petjada és a l'Orfeó, on es va estar una pila d'anys com a cantaire, i també va ser membre de la junta directiva de l'entitat. Però, sens dubte, la institució que més va marcar l'Oscar Martí en l'àmbit musical va ser la Banda Puig, un grup humà que per sobre de les partitures va ser una comunitat de companyonia i humor. Eren molt diferents, però s'avenien. L'Oscar hi va tenir molt a veure. "Venia gent de diferents municipis dos cops a la setmana per assajar sense cobrar res, això vol dir que ens ho passàvem bé", assevera. A la Banda Puig hi va arribar a l'època de la jubilació. L'Oscar passava una mala temporada després de la mort de la seva esposa Remei l'any 1979, i la participació en aquell nou projecte el va anar engrescant progressivament, tot i que al principi li va resultar feixuc. Deia que no sabia fer-ho, però es va demostrar que sí. Un grup de joves li van demanar que els dirigís i ell va acabar acceptant; al principi tan sols donava les entrades de cada peça i portava el compàs, però la seva implicació va anar creixent: buscava peces noves, arranjava partitures... Entre aquests joves dels orígens hi havia Olga Giménez i Albert Albà, de la companyia de titelles L'Estaquirot. "Un any per Carnaval quatre arplegats vam decidir sortir i muntar una banda. Era un Vidalot, i els instruments els havíem comprat la setmana abans... Sabíem que l'Oscar era músic i li vam proposar que ens dirigís", recorden. En la primera sortida del grup, a la plaça de la Vila, algú va preguntar: "Com us dieu?" Un dels components, el Pau Orriols, va respondre fent un acudit: "Som la Banda Puig" (en referència a la colònia Lavanda Puig). I així va quedar. Aquell Sant Jordi van debutar en la presentació de l'editorial local El Cep i la Nansa, en una festa a can Magrinyà. Era el 1980, i començava la història de la Banda Puig.

"Jo sempre em preguntava per què els directors sempre anaven xops, pensava que no n'hi havia per a tant, però és que jo feia la segona peça i ja començava a suar de la tensió d'estar pendent de tots els músics", explicava l'Oscar. Una bona colla d'anys com a cap visible d'aquesta particular companyia va propiciar infinitat d'anècdotes. La vinculació del personatge amb la formació era tal que als pobles on anaven a tocar sovint l'anomenaven el *senyor Puig*. Tot i començar mig en broma, la banda va esdevenir un grup de referència, amb actuacions en infinitat de festes populars de tota mena, i va recórrer molts quilòmetres de la geografia catalana, i també de l'estranger, com la gira italiana de 1987, en un dels

intercanvis promoguts pel Festival Internacional de Música Popular i Tradicional (FIMPT). Aplicant la seva filosofia vital, l'Oscar ho tenia clar: "Jo totes les coses que he fet ha estat per disfrutar, i si a més a més em donen quartos, què vols més!" A la banda, ell era com l'avi de tots, el primer a fer broma, però també el primer a posar-se seriós perquè les coses sortissin bé. "Els cabrejos eren proverbials", indica Xavier Orriols. Núria Martí, la seva filla petita, també va tocar a la Banda Puig, cosa que al principi no va agradar excessivament l'Oscar. "Jo tocava la flauta travessera, em vaig assabentar dels dies d'assaig i vaig voler anar-hi.

Quan em va veure em va mirar estranyat, però m'hi vaig quedar", explica. Curiosament, la filla gran mai va seguir la petjada musical del seu pare, tot i que aquest hi va insistir, però sí que ho va fer la petita.

L'Oscar Martí va jugar un important paper en la recuperació de partitures i músics mig oblidats, com Urgellés, Olivella o Planas. D'aquest últim en recorda especialment els versets de les processons de Setmana Santa que, segons com es tocaven, sonaven com un xotis. D'Urgellés n'evoca amb emoció la *Marxa fúnebre*, una peça que l'emocionava i que van tocar en un dels últims concerts de la banda a la plaça de la Vila. Xavier Orriols i Paquita Roig, que també van ser integrants de la Banda Puig, consideren que una de les qualitats de Martí va ser el seu paper de "memorialista", que va esperonar persones com ells a investigar i recuperar la història d'antics músics vilanovins i el seu llegat. Un exemple evident és el del mateix Antoni Urgellés, del qual Xavier Orriols va publicar un *Retrat* l'any 1998 gràcies, en part, a la insistència de l'Oscar Martí, atès que coneixia les seves obres per les classes amb el mestre Montserrat. "A la banda ens va encomanar el cuc de l'interès pels músics vilanovins, per recuperar coses de la música de Vilanova", indica Paquita Roig. Un dels fruits d'aquell mestratge és la publicació d'un nou llibre sobre els versets de la música de Setmana Santa, que deriva de l'antic Grup dels Versets, en el qual l'Oscar també havia participat. Assajaven els divendres de Quaresma (l'Oscar hi portava els típics bunyols) i organitzaven representacions poeticomusicals al Círcol Catòlic.

També va formar part de la cobla Neàpolis, creada el 1985, integrada només per músics vilanovins, en la qual l'Oscar tocava el trombó, i va col·laborar en altres formacions com les cobles Sitgetana i Catània.

"L'Oscar és un mag tant si agafa la vareta com la batuta; va dirigir la Banda Puig amb tanta màgia que algun estudiant d'aquells justets allà a la banda feia tals millores que deixava bocabadat el professor corresponent de l'escola de música", sosté el seu amic Joan Inglada, tot i que adverteix que una de les seves manies com a director era que mai va dur batuta. Com a reconeixement a tants anys de trajectòria, un dels premis que l'Oscar Martí va rebre va ser un pasdoble per a tres veus i percussió que Blas Coscollar li va compondre, titulat "Mestre Oscar". Es va estrenar coincidint amb el desè aniversari de la Banda Puig i va ser una de les peces que es van poder sentir en l'entrançable homenatge que va rebre el juny de 2005 al Teatre Principal. "Com en qualsevol associació, cal algú que estiri, i ell ho va fer a la Banda Puig. Érem allà per una sola raó, perquè ens ho passàvem bé. Va ser una època molt bona", conclou Olga Giménez.

A part de la Banda Puig, l'Oscar també va dirigir quatre corals: el Grup de Can Coral de Can Pahissa, la Coral Sant Jordi del Club de Jubilats de la Caixa de Catalunya, la Coral del Casal d'Avis de la Caixa Penedès i la Coral de l'Esplai de La Caixa. Va fer classes en els inicis de l'Escola Municipal de Música Mestre Montserrat, on va tenir un paper decisiu perquè s'hi poguessin estudiar els instruments de metall, més enllà del piano, la guitarra i el violí, que eren els habituals: ell reclamava professors que formessin els futurs trompetistes vilanovins. També va contribuir a la formació de la banda d'aquest centre.

Una altra de les aportacions que va fer durant anys amb devoció va ser la interpretació amb la seva inseparable trompeta del toc de silenci, durant l'homenatge als pescadors morts que es fa en la festivitat de Sant Pere dins els actes de la Setmana del Mar. "És un home que ha fet moltíssim per la música a Vilanova", sentència Joan Inglada.

◀ Enamorat del Carnaval ▶

Si hi ha una melodia significativa a Vilanova aquesta és "El Turuta". La marxa militar que ha esdevingut banda sonora de les Comparses ja s'havia tocat en els carnavals d'abans de la guerra al Centre Federal i a la Grècia Grogga, entitats que l'Oscar Martí freqüentava amb el seu pare. I va ser anys després del conflicte bèl·lic -quan es van tornar a celebrar carnavals- que l'Oscar va fer recuperar aquella partitura que ja havia tocat al carrer el mestre Montserrat. Veient el poc nervi de les melodies que interpretaven les bandes dels anys 50, va fer buscar a una botiga especialitzada de Barcelona dues partitures: el "València" i "El Turuta". "Els de la Talaia ens havien llogat. Estàvem esmorzant quan vam sortir perquè pujaven els de Mar. Els de les bandes feien músiques molt tranquil·les, i quan vaig veure que pujaven vam engegar "El Turuta" i un va exclamar: 'Ara! Ara podem saltar!!!' A partir d'aquí ja el van començar a demanar." Xavier Orriols, especialista musical, exmembre de la Banda Puig i amic de l'Oscar, veu com una casualitat que finalment "El Turuta" acabés essent l'himne del Carnaval vilanoví. "A les Comparses dels primers anys, cap al 1957, 58 i 59 era habitual que les bandes toquessin marxes, com l'americana "Barres i Estrelles" o altres; "El Turuta" era el que més agradava", explica. L'Oscar, d'altra banda, no va saber que la famosa melodia és una marxa militar fins a l'intent de cop d'estat del 23-F.

"El Turuta", evidentment, també el van tocar amb la Banda Puig. Albert Albà i Olga Giménez recorden així l'emoció dels músics la primera vegada que van fer sonar la peça el diumenge de Carnaval: "Vam sortir a la Comparsa com a banda amb l'Acord, vam estrenar vestits vermells amb botons daurats. En aquella època hi havia bandes, no hi havia xaranges, però les bandes eren molta gent i cobraven molt, per això va anar canviant... ara ja no es veuen bandes. En el primer "Turuta" a la plaça de les Cols tothom va plorar, nosaltres ens vam emocionar molt."

L'Oscar Martí sempre va ser un apassionat del Carnaval de Vilanova. En parlava amb una brillantor dels ulls, que amagaven molts moments viscuts, i després de la jubilació encara havia participat en alguna taula rodona explicant anècdotes d'aquells carnavals d'abans en què Vilanova es paralitzava i les fàbriques tancaven

fins al Dimecres de Cendra. Sobre la taula queda encara una proposta seva: la convocatòria d'un concurs per crear un himne propi i autòcton del Carnaval de Vilanova i la Geltrú.

◀ L'esperantista ▶

L'Oscar Martí va ser un home de pau i va tenir l'esperanto com un altre dels pilars del seu caminar. Joan Inglada afirma que l'Oscar al llarg de la seva vida havia tingut dues grans dèries: "L'esperanto com a idioma internacional i sobretot la

música com a llenguatge universal." L'esperantisme el va heretar del seu pare, i l'Oscar Martí era ja membre de la secció d'esperanto de l'Ateneu Vilanoví abans d'anar al front. Com assenyala la professora Providència Garcia en un altre *Retrat*, Martí va anar a classe d'esperanto amb les germanes Rossell entre els anys 1934 i 1936. En ple conflicte bèl·lic evoca així el seu pas per un camp de concentració francès: "Hi havia molta gent que estudiava l'esperanto. Aquest tenia un himne. Estant a França, en un camp de concentració, vaig tocar l'himne amb el cornetí i em van demanar per anar a una reunió, però em va sentir un músic i em va venir a buscar. Allí hi havia molts esperantistes." L'impacte de l'experiència va fer que conservés una especial sensibilitat per aquell himne, "La Espero". Quan el van sentir tocar al camp, uns esperantistes el van convidar a sumar-se al seu grup, tot i que ell va preferir finalment afegir-se al grup musical que allà hi havia. L'Oscar va recuperar anys més tard aquesta vena esperantista, sobretot en establir relació amb Joan Inglada, ànima del Grup d'Esperanto de Vilanova. Amb la Banda Puig van interpretar aquesta peça a principis dels 80, un 15 de desembre, dia en què es commemora el naixement del doctor polonès Llàtzer Lluís Zamenhof, creador d'aquesta Llengua Auxiliar Internacional. També la van interpretar conjuntament l'Orfeó, les corals de La Caixa i de Can Pahissa i la banda de l'Escola de Música Mestre Montserrat en la Festa al Mestre Oscar celebrada el 3 de juny de 2005 al Teatre Principal, on es va emocionar en tornar a escoltar aquesta melodia que ell cantava de memòria.

◀ L'home i la família ▶

Entre els acudits, l'il·lusionisme i la música, l'Oscar va ser sempre el centre de la festa en qualsevol reunió familiar, i tenia el do d'arrencar rialles en qualsevol circumstància. Les filles miren enrere i hi veuen molts somriures en la vida domèstica. L'Olga Martí ho recorda així: "El papa era molt graciós, fins al punt que a la meva mare li queien les llàgrimes. No només pels molts acudits que explicava sinó perquè imitava la gent. Fins i tot durant els cinc anys de malaltia de la mama, que va ser horrible, imitava els metges i els practicants." Les festes de Nadal eren una autèntica disbauxa i l'Oscar no només era el líder de l'animació musical en què implicava també el veïnat, sinó que alguns anys també s'havia disfressat de Rei d'Orient. Una de les anècdotes que l'Olga Martí recorda de forma entranyable torna a connectar el seu pare amb el Lalo, un ídol de l'època, molt conegut per la seva activitat radiofònica i la campanya a favor de l'hospital. Com que la nena no menjava bé, el seu pare parlava des d'una habitació imitant el Lalo, i s'adreçava

directament a la nena que, impressionada, s'ho acabava tot. Aquesta era la part emotiva, però també hi havia la part pràctica i domèstica: l'Oscar va ser sempre un autèntic *manetes*, i d'això se'n van beneficiar els que van viure amb ell. "Quan a casa es trencava alguna cosa, ell ho arreglava; feia de fuster, de paleta i de tot." Fins i tot els membres de L'Estaquirots li agraeixen encara l'encaix amb falques del teatre de la companyia, que l'Oscar va solucionar amb perícia.

"Va ser un home molt actiu, molt entregat a la causa, no calia que li demanessis les coses, era molt emprenedor...; no n'hi ha gaires de persones així, senzill, i també molt sensible, vessava humanitat per totes bandes. Sempre que ens vèiem fèiem petar la xerrada sobre temes vilanovins." Són paraules d'Àngel Olivé, president de l'Aula d'Extensió Universitària de la Gent Gran de la comarca del Garraf, una altra entitat en què l'Oscar havia col·laborat (n'era soci i va ser un dels primers vocals de la junta), ja sigui en aspectes tècnics, com ara supervisant

l'enregistrament sonor de les conferències, o bé protagonitzant ell mateix alguna de les xerrades. Olivé reflexiona sobre la seva personalitat: "S'adaptava a tot, realment era polifacètic, i ho feia tot per deducció, tenia habilitat. A Vilanova ningú parlava malament d'ell, tenia tanta bonhomia, i era tan irònic..., però la ironia comença en un mateix, i ell sabia riure's de si mateix..." Xavier Orriols destaca que "la seva grandesa ha estat ser capaç de connectar a nivell intergeneracional, i no desertar, perquè sempre ha estat al peu del canó. S'ha entusiasmat en moltes aventures sempre amb un cor jove i ha comunicat entusiasme i ganes de fer coses, amb ànim i energia."

La paraula jubilació no cabia en el seu vocabulari, i l'Oscar mai va deixar l'activitat mentre les forces li ho van permetre. "Quan es va jubilar li van regalar un trencaclosques de mil peces perquè no s'avorrís, però no el va arribar a fer!", assenyala Núria Martí. Anava per les escoles i instituts a fer-hi xerrades sobre la fusteria, la música i l'il·lusionisme..., de forma totalment altruista, fet que l'Ajuntament li va premiar amb un reconeixement. També va continuar dirigint dues corals de gent gran, la de Can Pahissa i la de l'Esplai de La Caixa, i col·laborava amb la banda de l'Escola Municipal de Música Mestre Montserrat, a banda de tocar la trompa al Grup Instrumental de la parròquia de la Geltrú. També era un habitual de la tertúlia al casal d'avis de Caixa Penedès i al bar Rossell de la Rambla, d'on era un assidu, i més d'una nit tancava el local. Els veïns joves feien broma perquè l'avi del costat arribava a la mateixa hora que ells. A casa, no deixava perdre l'ocasió d'ensenyar un dels néts que, seguint l'estela de l'avi, aprèn a tocar la trompeta.

L'Oscar Martí va veure passar els seus últims dies des de la residència de l'hospital Sant Camil. Ho va fer amb certa resignació, perquè el seu esperit actiu se sentia presoner. Estava allà convençut que es posaria millor, i que tornaria a casa. Com sempre, hi va posar humor. I va fer riure. I reia perquè, malgrat les tristeses, era conscient que havia viscut una vida plena i autèntica. Va morir el 8 de maig de 2006.

L'últim comiat dels seus va ser a l'església de Sant Antoni Abat. El rector de la parròquia, Jaume Berdoy, va subratllar la seva obertura als altres, la seva disponibilitat. "Ha passat per aquest món estimant", va cloure. Al funeral no hi va faltar la música. Hi van cantar la coral de La Caixa, que ell havia dirigit, i l'Orfeó Vilanoví, on havia cantat. La seva estimada Banda Puig el va acomiadar amb la *Marxa fúnebre* d'Urgellés, una peça que ens va posar la pell de gallina a tots els presents. Les paraules del recordatori evoquen el seu humor, una estela a seguir. Amb el mateix entusiasme. Gràcies, Oscar.

*"M'ho he passat molt bé entre vosaltres
i he disfrutat cada moment que hem compartit.
Per això, ara que he decidit marxar,
si em voleu trobar,
busqueu-me enmig d'una coral,
acompanyant una orquestra,
o fent anar el ribot.
I si així no us en sortiu,
pregunteu pel Sr. Puig, pel Baró de Polifàcies
o per l'Oscar Martí.
Amb qualsevol d'aquests noms,
el meu parador us sabran dir."*

Vilanova i la Geltrú

5 de setembre de 1917 - 8 de maig de 2006

L'Oscar a la festa d'homenatge celebrada el 3 de juny de 2005 al Teatre Principal, amb Joan Inglada i les regidores Mercè Foradada i Míriam Espinàs (FdG/Carles Castro)

L'Oscar, durant una entrevista per a aquest *Retrat*, el 18 de novembre de 2005, a l'hospital de Sant Camil

De l'opuscle original se n'ha fet una edició de 400 exemplars.
Vilanova i la Geltrú, setembre de 2006